maalsbeschouwing. Het middelpunt is de waarachtige gemeenschap met Christus, niet alleen met Christus, die voor ons aan het Kruis gestorven is, maar ook met Christus die nu verheerlijkt is. Daarom schenkt Christus ons bij het Avondmaal de gemeenschap met zijn lichaam, omdat dit een pand en bewijs is, dat Hij waarlijk in dit lichaam voor ons gekruisigd is en we daarom waarachtig deel hebben aan zijne gerechtigheid, gelijk Calvijn in zijn Avondmaalsformulier zegt. En tegelijk schenkt Hij ons de gemeenschap met zijn lichaam, omdat we door de levendmakende kracht, die van dit nu verheerlijkte lichaam uitstroomt, het waarachtige leven voor onze ziel ontvangen. Nu is het zeker waar, dat deze gemeenschap met Christus niet alleen onder het Avondmaal genoten wordt. Calvijn wijst in zijn Catechismus er met nadruk op, dat dit ook geschiedt door het Evangelie en ook door het Sacrament van den Doop. Het Avondmaal is echter het bijzondere Sacrament, dat door Christus is ingesteld om deze gemeenschap met Christus te bevestigen en te vermeerderen. Niet alleen doordat we door het geloof ons nu inniger met Christus vereenigd gevoelen, maar ook doordat van Christus een bijzondere genadewerking bij het Avondmaal uitgaat op onze zielen, zooals Calvijn dit in een brief aan Petrus Martyr te Straatsburg nader ontwikkeld heeft.

De vraag of onze Catechismus en Avondmaalsliturgie de Zwingliaansche of de Calvinistische Avondmaalsopvatting belijden, kan na hetgeen hierboven is uiteengezet, niet moeilijk te beantwoorden zijn. Op de vraag, waarom Christus het brood zijn lichaam en den drinkbeker zijn bloed noemt, antwoordt onze Catechismus:

> Christus spreekt alzoo niet zonder groote oorzaak; namelijk, niet alleen om ons daarmede te leeren, dat, gelijk als brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzoo ook zijn gekruisigd lichaam en zijn vergoten bloed de waarachtige spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden; maar veelmeer om ons door deze zichtbare teekenen en panden te verzekeren, dat wij zoo waarachtiglijk zijns waren lichaams en bloeds door de werking des Heiligen Geestes deelachtig worden, als wij deze heilige waarteekenen met den lichamelijken mond tot zijne gedachtenis ontvangen, en dat al zijn lijden en gehoorzaamheid zoo zekerlijk onze eigene is, als hadden wijzelven in onzen eigenen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan.

En onze Avondmaalsliturgie zegt eveneens:

> Uit deze inzetting des Heiligen Avondmaals van onzen Heere Jezus Christus zien wij, dat Hij ons geloof en betrouwen op zijne volkomene offerande (die eenmaal aan het kruis geschied is) als op den eenigen grond en fondament onzer zaligheid wijst, waar Hij onzen hongerigen en dorstigen zielen tot eene waarachtige spijze en drank des eeuwigen levens geworden is. Want door zijnen dood heeft Hij de oorzaak van onzen eeuwigen honger en kommer, namelijk, de zonde, weggenomen, en ons den levendmakenden Geest verworven; opdat wij door dien Geest (die in Christus, als in het Hoofd, en in ons als zijne lidmaten woont) met Hem waarachtige gemeenschap zouden hebben, en alle zijne goederen, het eeuwige leven, de gerechtigheid en de heerlijkheid deelachtig worden.

DR. H. H. K.

Leestafel.

1. BREDEE'S KINDERLECTUUR.

Wij ontvingen van J. M. BREDEE'S BOEKHANDEL EN UITGEVERS MIJ. TE ROTTERDAM een aantal kinderwerkjes waarop ik hier gaarne de aandacht vestig.

Allereerst de serie BIJBELSCHE VERHALEN navertteld door ALETTA HOOG, 'n Twaalftal aanbevelenswaardige boekjes, die, mee door hun kleurige plaatjes op den omslag en hun teekeningen tusschen den tekst, kinderen er licht toe zullen brengen om ze te lezen en alzoo wat de schrijfster, op voor hen bevattelijke wijze, navertelt, in zich op te nemen. De serie bevat uit het O. T. de geschiedenis van MOZES, DAVID, SAÜL, SAMUEL, JOSEF en van DANIËL EN ZIJN VRIENDEN; van de Evangelieverhalen: UIT JEZUS LEVEN, DE GROOTE MEDICIJNMEESTER, DE BARMHARTIGE SAMARITAAN (deze en andere gelijkenissen); GEHOLPEN DOOR JEZUS (wonderverhalen), EEN WONDERVOL LEVEN (enkele trekken uit het leven des Heeren), en de geschiedenis van PETRUS.

Maar ook zond ons Brédee van E. GERDES' bekende kinderverhaal: DE JANSENS EN DE MAARTENS een tweeden druk en verder verhalen van ALCOCK, HOOGENBIRK, BOKMA EN JOHANNA BREEVOORT.

Laat mij, al behoort het nu niet tot de rubriek KINDERLECTUUR, hier tevens de aandacht vestigen op den zeer bruikbaren en fraai-uitgevoerden VERJAARDAG-KALENDER, van BREDEE. 'n Prachtmiddel tegen het vergeten van verjaardagen en de daaraan vaak verbonden minaangename gevolgen.

2. J. BRESSEN. TWEEERLEI KERSTDAG. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Voor zoover dit prettig geschreven, kerkhistorisch werkje onder de rubriek kinderlectuur valt, is het van de zooeven door mij vermelde boekjes ook hierin onderscheiden, dat het bestemd is voor oudere kinderen.

MEJ. BRESSEN geeft hier, met groote kennis van zaken, een familieverhaal uit het Amsterdamsche volksleven ten tijde der groote Reformatie in de 16e eeuw.

Op den Kerstdag van 1531 is het gezin nog, te AMSTERDAM, in den tijd van gisting en strijd, en op den Kerstdag van 1535 te EMDEN onder het gehoor van het »aloude en toch altijd nieuwe Kerst-Evangelie«.

Een mooi boekje, dat bij de jeugd de liefde voor het gereformeerde Geloof kan sterken. De uitbeelding van de besneeuwde »Oude Kerk« te Amsterdam op den omslag, is even fraai als de plaatjes in het boekje.

3. JOH. H. BEEN. HISTORISCHE FRAGMENTEN. Nieuwe Bundel. J. M. BREDEE's Boekhandel en Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam.

De verdienstelijke Archivaris van DEN BRIEL biedt zijn landgenooten in dezen nieuwen bundel een 16-tal betrekkelijk korte historische opstellen, die hij bescheidenlijk als fragmenten betitelt en welke saam een kloek boekdeel van 294 bladzijden vormen.

Een kostelijk boek voor liefhebbers van de vaderlandsche geschiedenis. Op populaire wijze heeft de heer BEEN in deze opstellen verwerkt war vrucht van brönnen-studie is, en vooral deze laatste omstandigheid geeft zoo groote waarde aan zijn boek. Zijn opstellen staan toch in enger of ruimer zin in verband met het verleden van DEN BRIEL, de stad, die hem zoo lief is en wier geschiedenis hij zoo door-en-door kent.

Brönnen-studie,

Ik dacht er aan toen ik op p. 56, in het opstel HOOGER-OP! dat over WILLEM II handelt, las van het perkament bij de »Pillegave« der Staten-Generaal voor den vorstelijken doopeling, dat in de gouden doos zat, die de heeren afgevaardigden aan FREDERIK HENDRIK overhandigden. Wel niet over dát stuk, maar over zoo'n stuk schrijft hier de man van het vak: »Maar het zijn regels, die over de geheele lengte van zulk een rechthoekig en zeer langwerpig perkament loopen, terwijl zij bovendien dicht op elkaar geschreven staan. Als men het gauw wil lezen, moeten de oogen een heele wandeling maken, en dan merkt men aan het einde wel eens, dat men aan den volgenden regel bezig is, omdat de oogen 't niet uithouden kunnen zoo langs één lijntje te loopen. Gelukkig staat gewoonlijk de hoofdzaak er met wat grootere letters in«.

En bij die bronnenstudie is de heer BEEN zulk een opgewekt verteller.

Laat mij als proeve daarvan iets afschrijven uit: VAN EEN HELD, DIE TE LANG LEEFDE. Het is de geschiedenis van ROCHUS MEEUWISZOON, den Brielschen timmerman, die bij zijn heldendaad »voor geheel zijn volgend leven gebrekkig geworden«, toen hij tot armoede was vervallen, door de Staten van Holland met een jaargeld van 75 gulden en door de Heeren van DEN BRIEL met het baantje van portier van de Lange Poort, dat 35 stuivers in de week gaf, werd afgescheept.

Hij, de redder van de stad.

»'t Was«, — zoo vertelt BEEN de heldendaad, »de waterwind, die in stormvloed de lichtgroene golven der Noordzee het breede zeegat injoeg en de havens van Den Briel deed vullen, dat zij aan weerskanten overliepen. Eén sluisje keerde die geweldige massa water van den polder, waarin de strijd plaats greep.

De bijl, waarmede hij gestreden had, tusschen de tanden geklemd, springt die eene man van den wal in de Vest, zwemt haar in een paar krachtige slagen over, rent naar het sluisje, dat hij in 't gezicht van den vijand met zijn bijl versplintert. Reeds is hij opgemerkt. Nog niet ten volle begrijpt de vijand al het ontzaglijke van wat die eenzame man daar bezig is te volbrengen. Maar reeds jagen de kogels zijn richting uit«. Een gekraak, een gesplinter.... een paar seconden nog van bange onzekerheid.... maar dan, God zij dank, het sluisje bezwijkt.

En nu.... als juichend, bruist het smaragdgroene water der Noordzee, flet »levenswater« der vrije Nederlanden, door die nauwe opening«...

En dan, aan het slot, het ethousiasme waarmee de heer BEEN zegt: »Het is een der heerlijkste getuigenissen uit mijn leven dat ik belijden mag daar niet in te hebben herust«.

Dit daar geldt de omstandigheid, dat in 1872 ROCHUS MEEUWISZOON niet zou worden herdacht.

Door een krachtig beroep van den heer BEEN op het jonge Nederland mocht het echter na jaren gelukken, in een der kerkramen een eenvoudig medaillon aan te brengen, waarop de heldendaad is afgebeeld, met het onderschrift:

Aan Rochus Meeuwiszoon
Het jonge Nederland 1911.

Een reproductie van dit »medaillon in een der ramen van de Sinte-Catharinekerk te Brielle« staat tegenover het titelblad afgedrukt.

Het is te verstaan, dat deze tweede bundel HISTORISCHE FRAGMENTEN door ons publiek met evenveel waardeering zal worden ontvangen, als de eerste, die hier vroeger ook door mij is aangekondigd.

4. J. H. LANDWEHR. HANDBOEK DER KERKGESCHIEDENIS. Nieuwe Kerkgeschiedenis. Rotterdam. D. Bolle.

Aan den verdienstelijken beoefenaar der Kerkgeschiedenis, den Rotterdamschen Predikant J. H. LANDWEHR, is het, te midden van zijn veel omvattend ambtswerk, gelukt hiermede zijn veelzijdig voortreffelijk compendium te voltooien.

Dit laatste deel behandelt de Kerkgeschiedenis der 19e eeuw tot heden en wel *a.* De Roomsch-Katholieke, *b.* De Grieksch-Katholieke, *c.* De Luthersche kerk, *d.* De Gereformeerde kerken, onder *e.* De afwijkende groepen en de Secten, en onder *f.* De Zending.

Een van de niet geringe voordeelen welke dit Handboek boven de andere, met name Duitsche compendiën, biedt is, dat er aan de geschiedenis der Gereformeerde kerken in Nederland, Noord-Amerika en Zuid-Afrika een veel grootere plaats is ingeruimd en het daardoor voor Gereformeerde studenten in bruikbaarheid wint.

Ik kan het aan de heeren dan ook als hulpmiddel bij hun kerkhistorische studie ten zeerste aanbevelen.

Het boek is in alle opzichten up-to-date.

G.

Uit de Pers.

Ds. den Hengst, van Veenendaal, die met de Gereformeerde Kerken brak om zich met een deel zijner gemeente te voegen bij de zoogenaamde »Gereformeerde gemeenten in Nederland", heeft rekenschap van deze daad gegeven in een brochure, die tot titel draagt *Uitgetreden*. Naar aanleiding van deze brochure schreef Ds. Donner, van Breda, in de *Bode voor Noord-Brabant en Limburg* het volgende:

»Den 5den Juni j.l. legde Ds. W. den Hengst, Geref. pred. te Veenendaal, zijn ambt neder en trad uit het kerkverband. Een deel der gemeente volgde hem, en aansluiting werd gezocht bij »de Gereformeerde Gemeenten in Nederland«

De Heraut schreef in haar No. van 29 Juni over deze droeve zaak op deelnemende en teedere wijze en gaf tevens de oorzaak van deze openlijke breuke duidelijk aan.

»Een Vriend« gaf ter rechtvaardiging van deze uittreding een open brief in 't licht, waarin hij de kwestie en hare gevolgen zeer kort uiteen zette, om aan het einde van zijn brief den *Heraut*-schrijver te bejegenen op een wijze, die gewoonlijk eigen is aan hen, wier zaak niet sterk maar zwak staat.

Ds. Mulder, Geref. pred. te Ede, heeft den open brief van dien »Vriend« beoordeeld. Hij deed dit kort maar duidelijk en behield in zijn schrijven den toon, die betaamt.

Voor enkele dagen nu is een geschriftje verschenen van de hand van den uitgetreden Dienaar zelf, waarin hij »rekenschap« geeft van »gevoelens en handeling«.

In dit boekje, waarin de Geref. Kerken en bijzonder hare dienaren bestreden worden op eene wijze, waarvan wij ons niet gaarne zouden bedienen, wordt o.a. beweerd, dat het schrijven van *De Heraut* en dat van Ds. Mulder eigenlijk voortkwam »uit vrees dat de vlam ook naar elders mocht overslaan«. Het zij echter schrijver dezes vergund bescheidenlijk op te merken, dat in elk geval deze door Ds. den H. afgelegde »rekenschap« de zaak, die hij voorstaat, niet zal bevorderen.

Na aandachtige lezing van zijne brochure vroeg ik mij af: is dit nu rekenschap geven van gevoelens en handeling in eene zaak van zoo groot gewicht? Het zegt toch niet weinig, als Dienaar des Woords uit te treden en daarin door een gedeelte der gemeente te worden gevolgd. Wie tot zulk een daad komt, moet deugdelijke gronden aanvoeren; hij moet op duidelijke wijzen de redenen aangeven, die hem tot die uittreding hebben genoodzaakt; hij moet kunnen getuigen van eenen ernstigen en volhardenden strijd, die, met heilige bedachtzaamheid gevoerd, ter wille der waarheid is aangebonden geworden; hij moet met rechtmatige verontwaardiging kunnen gewagen van de verwerping zijner bezwaren door meerdere vergaderingen, om ten slotte allen, die van zijne verantwoording kennis namen, te brengen tot den uitroep der volle instemming: deze Dienaar kon en mocht niet anders handelen dan hij deed!

Van dit alles nu wordt in deze rekenschap niets gevonden. Niemand, die eerlijk en onbevangen deze verantwoording leest, zal iets gevoelen van onrecht, hetwelk een Dienaar van Christus zou zijn aangedaan, evenmin als hij iets bemerkt van een ernstig en krachtig pogen om van dwaling af te brengen en tot waarheid terug te voeren, welk pogen met een voor den betrokken dienaar vergeefsche uitkomst zou zijn geëindigd. Het boekje echter geeft onduidelijke, verwarde toelichting van bezwaren in betrekking tot een drietal punten, en als de schrijver bedenkingen opwerpt, b.v. waarom zijt gij niet gebleven en beriept u niet op meerdere vergaderingen, — dan geeft hij antwoorden, die voor een Dienaar des Woords met een deel der kerk uitgetreden, niet kunnen gelden.

Zóó doet men geen rekenschap van gevoelens en handeling, die de gemeente des Heeren betreffen. Geheel de verantwoording, beide van gevoelens en handeling, draagt het kenmerk van onbeslistheid, zwakheid en wankeling.

De schrijver beweert: »het gaat om de ware waarheid«. Die ware waarheid — en siedaar de rekenschap van zijne »gevoelens«, — wordt in de Gereform. Kerken te kort gedaan.

Allereerst in zake het verband tusschen belijdenis doen en Avondmaalsviering. Hij oordeelt, dat in betrekking tot dit stuk de Geref. Kerken Labadistisch zijn. Belijdenisvragen worden gedaan, die alleen door wedergeborenen kunnen beantwoord worden, en gevolg daarvan is, dat men allen ten avondmaal moet toelaten, waardoor verwarring ontstaat tusschen de Kerk als organisme en als instituut. Maar heeft de schrijver wel bedacht, dat de ambtsdragers alleen hebben rekening te houden met wat zichtbaar en kenbaar is en het verborgene voor den Heere moeten laten? Zij mogen geen scheiding maken tusschen het belijden der waarheid en de toetreding tot het Avondmaal, terwijl in de voorbereiding tot dit sacrament ook niet eenzijdig de nadruk mag gelegd worden op de roeping om ten Avondmaal te gaan, maar tevens moet gewezen worden op het voorrecht, tot den disch des N. Verbonds te mogen naderen.

Derhalve moeten de ambtsdragers bij het afleggen der belijdenis getrouw zijn en niet alleen den duren plicht, maar ook het genadig voorrecht voor oogen stellen, den dood des Heeren te mogen verkondigen.

Vervolgens wordt naar het oordeel van den schrijver in onze kerken de Verbondsleer averechts voorgestaan, want men leert dat sommigen in het verbond blijven uit kracht van eeuwige verkiezing en anderen er slechts tijdelijk in zijn uit kracht van Gods voorzienig bestuur.

Maar de schrijver weet toch, dat aan het eene genadeverbond twee zijden zijn? Eene zijde is alleen voor ons en de andere voor God volkomen zichtbaar. Wij oordeelen alleen, gelijk wij boven reeds opmerkten, over den wandel. Het afdoende oordeel is van God, den Alwetende. De prediking behoort dus verbondsmatig te zijn, maar moet ook daarop gericht worden, dat een iegelijk zichzelve onderzoeke of hij in het geloof is.

Het derde bezwaar geldt de leer der veronderstelde wedergeboorte, die volgens den schrijver in de Gereformeerde kerken wordt gepropageerd.

Ook voor die aanklacht is geen bewijs. In de wedergeboorte ligt de grond niet, waarop aan de kinderen der gemeente de doop bedíend wordt. Gods bevel en belofte is de grond van den doop. Het zaad des Verbonds beschouwen wij evenwel in Christus geheiligd te zijn, totdat bij het opwassen het tegendeel blijke. Daarom moet ook in betrekking tot dit punt in de prediking bij het zaad der kerk op zelf-onderzoek worden aangedrongen.

Hierop nu volgt de rekenschap, die de schrijver doet van zijne »handeling«. Waar hij met de Geref. kerken brak ter oorzake van die geschillen, daar zou men verwachten, dat een ernstige en volhardende strijd vooraf ging, met heilige bedachtzaamheid gevoerd; voor het minst onderscheidene besprekingen en onderhandelingen zouden gehouden zijn in broederlijken zin, waarbij hij als vooraitter van den kerkeraad en als herder en leeraar der gemeente de zoo noodige vaste leiding gaf. De mededeeling hiervan vonden we in de »rekenschap« niet. Als op de kerkeraadsvergaderingen de geschillen eens ter sprake kwamen, dan, het blijkt duidelijk, werden de broeders, die niet onvoorwaardelijk instemden, als tegenstanders beschouwd, ja, als zulke tegenstanders, van wie men zich zeker zou hebben bevrijd, zoo de regeling voor de verkiezing van kerkeraadsleden het maar had toegelaten.

Is dit herderswerk? Mag men zoo handelen in de treffelijke en verantwoordelijke plaats, waarin men als Dienaar des Woords is gesteld? Wordt op deze wijze het waarachtig welijn van de gemeente des Heeren gebaat? Zoo wordt naar ons oordeel juist in de hand gewerkt het formeeren van groepen in de gemeente, »die al of niet met de prediking en het standpunt van den leeraar zijn vereenigd«.

Waarom de zaken niet op meerdere vergaderingen werden gebracht, dienaangaande verklaarde schrijver, dat »het zijn voornemen is geweest milks te doen, maar de Heere nam den last van zijne schouders en toen viel ook tevens dit voornemen weg; hij zelf had de zaak niet langer uit te werken, zij was in andere Handen overgegaan«.

Wij laten deze woorden onaangeroerd. De schrijver beweert zelf, »dat hij dit natuurlijk tegenover anderen niet kan bewijzen«. Maar dan merken wij op, dat hier ook van geene »rekenschap« sprake is.

De kerkrechtelijke fout, die hij beging, »kan hij op onderwerpelijke gronden niet toestemmen, maar als hij uit practisch oogpunt de zaak beziet, dan zou eene kerkelijke procedure toch geene oplossing hebben gegeven«. Zoo wordt hij in deze handeling geleid eenerzijds door onderwerpelijke en anderzijds door tactische overwegingen, terwijl hij zich niet ontslet de broeders der classis Amersfoort van »tactiek« te beschuldigen.

Deze broeders waren ongetwijfeld bereid hem voor te lichten en te steunen, wat niet eenmaal door hem is begeerd.

In ernst, wanneer men op deze wijze als dienaar der gemeente zijne handeling poogt te rechtvaardigen, wat dan te denken van de leering, wederlegging en onderwijzing, die de gemeente ontvangt, aan zijne zorgen toevertrouwd?

Zóó treedt men niet uit. Dit is wegloopen om de verdeelde gemeente van Christus aan haar zelve over te laten. De velen, die te Veenendaal uit het kerkverband traden, vergaderen nu onder den naam van »Gereformeerde Gemeente«. Al zijn zij niet vele machtigen en edelen, gelijk het boekske vermeldt, enkelen van die worden toch onder hen gevonden. Een der schoonste panden op het dorp is tot pastorie aangekocht, terwijl achter haar het kerkgebouw voor de uitgetredenen zal verrijzen.

Neen, niet de Geref. Gemeente, maar de Geref. Kerk te Veenendaal is als »een hutje in den wijngaard, als een nachthutje in den komkommerhof overgebleven«.

Geen nood echter. De gemeente des Heeren, ook te Veenendaal, staat of valt niet met menschen. God is in het midden van haar; zij zal niet wankelen; God zal haar helpen in het aanbreken van den morgenstond«.

Voor dit goede en bezadigde woord zijn wij Ds. Donner dankbaar. Vooral omdat met deze brochure druk gewerkt wordt in onze Kerken om de geesten te ontrusten, was het wel noodig, dat op zakelijke wijze werd aangetoond, waarom de bezwaren, die tegen onze Gereformeerde Kerken worden ingebracht in deze brochure, niet juist zijn.

Wellicht komen we op de brochure zelve nog terug. Thans veroorloven we ons slechts één opmerking. In de bedoelde brochure drukt Ds. den Hengst een uitvoerig verweerschrift af, dat hij aan de *Heraut* zou gezonden hebben, maar dat door ons niet werd geplaatst, en hij beschuldigt ons deswege, dat onze persmanieren niet ridderlijk zijn.

Dat Ds. den Hengst bedoeld schrijven aan de redactie van de *Heraut* gezonden heeft, betwijfelen we niet, maar dit ingezonden stuk is door ons niet ontvangen. Vermoedelijk is het evenzeer een verzuim van de post geweest, dat de brochure van Ds. den Hengst ons niet gezonden werd; want we kunnen kwalijk onderstellen, dat Ds. den Hengst een brochure, waarin hij tegen de *Heraut* allerlei bezwaren inbrengt, niet aan haar redactie zou gezonden hebben.

Buitenland.

Frankrijk. Atheïsme.

De Fransche regeering wil voortdurend toonen, dat zij door en door atheïstisch is. Daarom zijn alle godsdienstige plechtigheden aan boord der oorlogsschepen verboden, onverschillig of die bodems in Fransche of buitenlandsche havens liggen. Eene kleine uitzondering werd gemaakt en wel ter wille van de internationale hoffelijkheid. Het kan toch zijn, dat Fransche marineschepen zich bijv. op Goeden Vrijdag in een der havens van de Levant bevinden. Dan is het wenschelijk, dat de vlag halfstok geheschen wordt, en ook bij andere dergelijke gevallen. Maar dit mag alleen dan geschieden, wanneer de diplomatieke of consulaire vertegenwoordiger der Fransche regeering, in overleg met de vreemde overheid, dit verzoekt.

GEMENGD NIEUWS.

Het 7de Wereld-Zondagsschool-congres te Zurich. Dertig jaar geleden kwam de Amerikaan B. F. Jacobs op de gedachte, de Zondagsscholen over de geheele wereld in een congres te vergaderen. De eerste vergadering werd in 1889 te Londen gehouden. Sedert werden congressen te St. Louis (1893), Londen (1898), Jerusalem (1904), Rome (1907) en Washington (1910) gehouden. Het doel van den bond is tweeledig. In de eerste plaats wil men de Zondagsschool ontwikkelen en haar steeds doelmatiger later worden. Ten tweede zoekt hij de uitbreiding van het Koninkrijk Gods door middel van de zending te bevorderen. Daarom zoekt de Bond de aandacht der kerken op de Zondagsschool te vestigen. Hij steunt de verschillende Zendingsgenootschappen, en ook de locale en nationale Zondagsschoolgenootschappen op het Zendingsveld met litteratuur op zijn gebied. Bovendien zendt hij ervarene Zondagsschoolmannen naar de Zendingsvelden, om behulpzaam te zijn bij het stichten van Zondagsscholen.

De bond omvat 300,000 Zondagsscholen met over de 30 millioen kinderen. Twee algemeene secretarissen, een te Londen en een te Chicago, behandelen de loopende zaken van den bond. Het Congres te Zurich was het grootste in de Zondagsschoolbeweging. Er kwamen in de week van 8—15 Juli 2486 afgevaardigden uit alle landen samen.

De taal in het Oosten. In een artikel voorkomende in het tijdschrift *Bible in the World*, wordt gewezen op de moeilijkheid die de taal in sommige landen van het verre Oosten oplevert. Er zijn talen, zooals het Shan dat in Burma gesproken wordt, die alleen uit eenlettergrepige woorden bestaan, waarvan het gevolg is dat hetzelfde woord dient om verschillende denkbeelden uit te drukken. De woorden worden dan ook meer gezongen dan uitgesproken, waardoor het mogelijk is door verschillende intonaties de verschillende beteekenis te laten uitkomen. Zoo beteekent *ma, ma, ma, ma, ma*, »help het paard, er komt een dolle hond aan,« als die woorden op zekere manier geïntoneerd worden. *Hkai, hkai, hkai, hkai*, wordt gezongen op een wijze, waardoor wordt te kennen gegeven, dat »gespikkelde eieren te koop« zijn. En *pa, pa, pa, pa, pa*, kan beteekenen: »tante ging naar het bamboesbosch met visch op haar schouder.« Het zal wel zoo goed als ondoenlijk zijn, den bijbel in zulk een taal over te zetten.

Afneming van geboorten in Engeland. Ook in Engeland neemt het aantal geboorten gedurig af, gelijk de statistiek over het jaar 1911 duidelijk bewijst. In 1876 bedroeg dit cijfer der geboorten 36,3 op de duizend, in 1911 was dit 24.4. In nauw verband hiermede staat, het feit, dat de huwelijken steeds op lateren leeftijd gesloten worden. De verschuiving van het huwelijk op lateren leeftijd maakt niet alleen dat het aantal kinderen vermindert, maar schijnt ook te veroorzaken, dat de echtelieden afkeerig zijn ouderlijke verantwoordelijkheid op zich te nemen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

BROOD OP HET WATER.

XI.

EEN KIJKJE.

Het werd tijd weder eens naar den zieke te gaan zien. Het was duidelijk dat het kind spoedig weer geheel hersteld zou zijn. Moeder kon dus blijven slapen terwijl de vader en ik in de tent bleven om bij den kleinen jongen op te passen.

»We hebben wel reden om God te danken« zei ik. »Zonder Hem zou ik met mijn kunst niet veel hebben uitgericht«.

Koning Roderik, zooals ik hem nu in mijn gedachten telkens noemde, knikte toestemmend doch zei niets.

»'t Is maar goed dat ge gekomen zijt« ging ik voort. »Ook daarin is des Heeren besturing merkbaar.«

Of mijn gastheer onze taal niet genoeg verstond om mij te begrijpen, of dat er andere redenen waren, hij bleef nog een poos zwijgen, en zei eindelijk zeer ernstig:

»Gij zijt christenen nietwaar, en hebt een God dien gij aanbidt. Ik heb Hem wel eens in uw kerk gezien.«

»Dat laatste is onmogelijk vrind« was mijn antwoord. »Niemand heeft ooit God gezien. Wat gij bedoelt zijn zeker de beelden van heiligen in de Roomsche kerk. Maar zoo iets zult ge bij ons Protestanten niet vinden.«

»Dat is zoo« zei Roderik. Ik ben ook eens hier in de dorpskerk gaan kijken, maar uw God zag ik nergens.«

»Ik heb u reeds gezegd dat er maar één God is die ons allen geschapen heeft en die wil dat allen Hem dienen en eeren, van welk volk en geslacht zij ook zijn.

Het was den Zigeunerkoning echter nog altijd niet duidelijk.

»Maar wij hebben geen God« sprak hij. »Onze voorvaderen in het verre land hadden wel goden; dat weet ik zeker, maar dat is lang voorbij. Nu schikken wij ons in die dingen naar het land waarin wij verkeeren, of houden ons buiten alles. Daardoor blijven we ongemoeid.«

»Toch doet ge daaraan verkeerd« zeide ik. »Want als wij God niet dienen en Zijn wil niet volbrengen doen we wat kwaad is. Hij leert ons goed te doen en niet alleen voor ons zelf maar ook voor anderen te leven. Ook vertrouwen wij op Hem dat ons leven en alle dingen in Zijn hand zijn. Toen gij vannacht bij mij kwaamt, kende ik u niet, en had ook weinig lust mee te gaan. Toch ging ik, omdat ik van God geleerd heb niet alleen aan mij zelf maar ook aan anderen te denken. En hoewel ik niet zonder zorg was, toch kon ik mij dien Heere gerust toevertrouwen. Want ik weet dat Hij machtig is mij te bewaren ook onder vreemde menschen en bij nacht en storm. En zie Hij heeft alles wèl gemaakt, niet waar? Ook met uw kind.«

Weer zag Roderik mij ongeloovig aan. 't Was duidelijk dat hetgeen ik zei hem vreemd in de ooren klonk. Dit alleen scheen hij goed te vatten, dat ik met hem mede was gegaan en dus iets voor anderen gedaan had, niet om voordeel of uit dwang maar om Gods wil te doen.

»Heeft uw God u bevolen met mij te gaan?«

»Hij heeft ons bevolen als christenen onzen naaste lief te hebben. De menschen die God niet kennen, doen zoo niet. Gij weet zelf zeker wel hoe het toegaat in de landen waar de Heidenen wonen, die velerlei goden hebben. De menschen zijn er daar vrij wat erger aan toe, dan hier en wie oud is of arm kan op geen hulp rekenen. Ook wordt het volk door de machtigen verdrukt en de menschen zijn ruw en onwetend. Zoo is het hier niet en daaruit reeds kunt ge zien, dat het goed is zoo men God dient. Daarbij is er een groot loon verbonden aan het houden van Gods geboden. Dat loon wordt niet betaald in geld en ook niet altijd in deze wereld. Het is het eeuwige, heerlijke leven dat God schenkt aan allen, die Zijn wil gedaan hebben«.

Zoo spraken we nog een poos voort, al had ik meestal het woord. Het opperhoofd deed slechts nu en dan een vraag, doch ik bemerkte met blijdschap dat hij allengs beter luisterde en ook meer scheen te begrijpen van wat ik bedoelde. Eensklaps riep hij uit:

»Gij gelooft dus dat ge weer levend zult worden, nadat gij gestorven zijt?«

»Zeker, als dit aardsche leven, vol zonde en smart, voorbij is, begint eerst het ware, rechte leven voor alle kinderen van God«.

»Dat heb ik nog nooit gehoord«, sprak de hoofdman verwonderd. Als wij dood zijn, gaan we in de aarde. Als ik sterf krijg ik een pistool en sabel mee, omdat ik de koning ben, maar daarmee is het ook uit«.

»Gij vergist u«, hernam ik, »ge moest veeleer zeggen: nu begint het recht. Uw volk heeft veel gereisd zegt gij, maar zonder een bepaald doel, en nu denkt gij dat het met uw leven evenzoo zal zijn. Dat is evenwel niet aldus. Het is ook een reis, maar die niet alleen eindigt, maar ook ergens heen leidt. En ik raad u ernstig aan daarover eens na te denken. Ge zoudt anders bedrogen kunnen uitkomen!«

Roderik scheen nog meer te willen vragen. Maar op dat oogenblik bemerkten we eensklaps een groote beweging in het kamp. Van alle kanten liep men uit de tenten bijeen, en het opperhoofd haastte zich er bij te zijn.

Ik volgde langzaam en vond de Zigeuners vereenigd rondom een jongen man, blijkbaar ook een van de hunnen, die snel en driftig sprak, en werk had om te antwoorden op al de vragen die men hem deed. Toen het opperhoofd verscheen kwam er wat meer kalmte, en kon de jonge man meer geregeld voortspreken.

Op mijn vraag aan de omstanders vernam ik, dat de spreker eenige dagen afweezig was geweest zonder vooraf te zeggen wat hij ging uitvoeren. Nu hij terug kwam wilde ieder weten waar hij geweest was. Ik merkte ook op dat koning Roderik den teruggekeerde lang niet vriendelijk aanzag en bij diens verhaal nu en dan het voorhoofd fronste, en de schouders ophaalde. Intusschen zwegen al de anderen, en de koning begon nu den jongen man ettelijke vragen te doen.

Al kon ik niet alles verstaan, dat begreep ik spoedig, dat koning Roderik niet tevreden was over de antwoorden die hij kreeg. Plotseling echter begon het opperhoofd de taal der Zigeuners te bespreken en kon ik geen woord meer verstaan. Was ik zoo even van plan geweest heen te gaan, nu lag er niets onbescheidens in dat ik bleef om een gesprek in de taal der Zigeuners te hooren; daartoe was niet alle dagen gelegenheid. Veel wijzer werd ik er echter niet door. Ik merkte in den loop van het gesprek op, dat de jonge man herhaaldelijk op mij een blik wierp, als wilde hij zeggen: wat doet dat vreemde heerschap hier? Ik vertrouw hem niet.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Amsterdam (vac.-wijlen Dr. P. J. Wijminga), Dr. J. C. de Moor, te 's-Gravenhage. — Nieuwendijk (N.-Br.), J. F. Jonkers, te Schiedam. — Schipluiden, W. Faber, cand. te Groningen. — Rotterdam (vac.-wijlen Ds. Veder), Dr. K. Dijk, te Rijswijk.

BEDANKT: Vianen, M. A. van Fernis, te Heerjansdam. — Nieuw-Helvoet, M. Stadig, te Reeuwijk.

Lellum. Op 19 Dec. zal de heer A. Elshout Rz., alhier, 25 jaren als oefenaar de Geref. Kerken gediend hebben.

De heer A. M. Boeijinga, te Arnemuiden, Theol. Docts, zal thans gaarne een beroep naar een onzer Geref. Kerken in overweging nemen

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Stedum, D. A. v. d. Bosch, te Nieuw-Vennep. — Oostwoud (N.-H.), J. H. C. Kater, te Oudshoorn. — Ede (nieuwe predikantspl.), B. Batelaan, te Ouderkerk a/d. Ysel.

AANGENOMEN: Scheveningen (als hulppred.), F. van Eijck van Heslinga, cand. te Berlikum. — Zeddam, D. Colenbrander, cand. te Zeddam.

BEDANKT: Tholen (te predikantspl.), Anth. C. Enkelaar, te Hedel. — Groot-Schermer (N.-H.), A. H. Wefers Bettink, te Veldhoven e.a. — Kielwindeweer, O. J. Reinders, cand. te Thesinge (Gr.). — Hellouw (Gr.), K. Eekhof, te Asten (N.-Br.).